

HE LLEGIT
NO SÉ ON

EVA PIQUER

Bon dia, apatia

El confinament, la incertesa global i les penes individuals poden conduir-nos a tastar emocions inèdites

Quan fa l'efecte que totes les coses han sortit de l'estat d'equilibri

“Dubto a posar el nom, el bell i greu nom de tristesa, a aquest sentiment desconegut el tedi i la dolçor del qual m'obsedeixen. És un sentiment tan complet, tan egoista, que quasi em fa vergonya, i això que la tristesa sempre m'ha semblat honorable. No la coneixia, però sí que coneixia el tedi, l'enyor, més rarament el remordiment. Avui, alguna cosa es replega sobre meu com una seda, enervant i dolça, i em separa dels altres”. Així comença la novel·la breu *Bon dia, tristesa*, de Françoise Sagan, en una traducció de Josep Maria Pinto que ha publicat Viena a la col·lecció Petits Plaers (i quin plaer d'edició). La Cécile flirteja amb aquest sentiment fins llavors desconegut quan recorda el mal que ha acabat provocant, però no deixa que la tristesa la venci ni la paralizati ni la mati.

El confinament d'aquests dies ens pot dur a experimentar estats d'ànims nous, diferents. Jo mateixa crec que he caigut en certa apatia, generada potser per una sobredosi d'informació, per l'enyor elevat al quadrat o al cub, pel dolor que sura en un aire menys contaminat que de costum i per la impossibilitat de descarregar l'angoixa corrent o nedant o deixant-me acariciar pel sol de primavera. I pot passar que les matineses ens costin d'empènyer, o que ens ataquí la por i no sapiguem bandejar-la. “Encara avui em desperto de cop, a la nit, de vegades, com si des de dins em traguessin del son amb una lleugera empenya, i experimento, amb la respiració aturada de terror, com, segon a segon,

FRANCOISE SAGAN

GETTY

em podreixo de viu en viu – escriu Peter Handke a *Infelicitat perfecta*, un llibret publicat per L'Avenç (amb traducció de Marta Pera i epíleg de Simona Škrabec) en què el premi Nobel austríac relata el suïcidi de la seva mare-. L'aire està tan quiet en la foscor que em fa l'efecte que totes les coses han sortit del seu estat d'equilibri i s'han deixat anar del seu lloc. Deambulen una mica, silencioses i sense centre de gravetat, i al final cauran de tot arreu i m'asfixiaran”.

La doble tristesa dels dols que es viuen de cos endins i de portes endins

Penso en els confinaments dins del confinament. Hi ha dols, plors, solituds i desamors que es viuen de cos endins i –ara més que mai, sisplau per força– de

portes endins. Em sembla que tot deu ser doblement trist, doblement irreal. I alhora, el paisatge anímic exterior en temps de pandèmia està en consonància amb l'interior. Quan estàs de dol i el món segueix girant com si res, el contrast et produeix estranyesa. Ara el món sencer també està en xoc, per més que floreixin les roses i madurin els blats i el vent desvetlli secretes melodies.

El pànic de morir-te en solitud i que ningú et trobi a faltar

Torno a una novel·la que em va encantar: *La història de l'amor*, de Nicole Krauss (La Magrana, traducció d'Ernest Riera). Leo Gursky té por de morir-se i que ningú se n'assabenti. Després que es morís la veïna del quart i que tardessin tres dies a trobar-la, en Leo i el seu veí de dalt s'han acostumat a comprovar mútuament com estan. A comprovar cada dia que encara estan vius. En Leo, a més, sempre prova de fer-se veure. Entra en un bar, es compra un suc encara que no tingui set i deixa caure les monedes del canvi a terra, per cridar l'atenció. O se'n va a una sabateria, demana que li portin unes vambes del seu número i fa que el dependent l'ajudi a emprovar-se-les. “Mai no compro res. L'única cosa que vull és no morir un dia que hagi passat desaperebut”.

L'única cosa que volem és no morir havent passat desaperebuts. D'aquí ve, crec, que ens aboquem a estimar i a crear. L'amor i la bellesa no ens salvaran de la mort ni del patiment, però ens allunyan d'un malson pitjor: el d'haver passat per la vida de puntetes. ♦♦

MINÚCIES
JORDI LLOVET

Solitud

L'any 1977, una dona anomenada Montserrat Domingo va decidir anar a viure com a eremita en un petit habitatge annex a l'església de Sant Joan del Codolar, a la comarca del Priorat. Van pronosticar-li que no aguantaria més de tres setmanes, però no s'ha mogut del lloc –llevat de passejades, entre còdols incòmodes, per les serres del Montsant– fins ara. Té setanta-sis anys. Espera la vida i la mort, més que els homes i dones actius de les ciutats, en una solitud idèntica a la de sant Antoni o la de Maria Egipcíaca, per posar dos exemples de l'eremitisme paleocristià que segur que coneix, perquè és dona amb creences religioses, més que cap de les altres –per exemple, els diners, allò que més preocupa a quasi tota la humanitat del món mal anomenat “civilitzat”.

Mira el paisatge, cull una o altra flor, viu com ningú l'arribada i el comiat de les estacions, rep visites de tant en tant. Es lleva abans de les set; resa durant una hora sense recórrer a les ximpleries d'aquells que se'n van en una casa de vacances, un cap de setmana, pagant un dineral, per posar la ment en blanc a canvi d'una picossada de diners. Després llegeix, escriu i estudia.

No li cal, tot allò, i més aviat s'adelita estant al dia i veient com la civilització s'estranya que, de sobte, un patogen escapci vides de moltes persones que es pensaven que no es moririen mai, joves i grans: és una moda recent, que els perills del canvi climàtic no ha alterat, perquè sempre queda lluny. Viu austerament, però amb una mica més de comoditat que sant Antoni (vegeu-ne *Sant Atanasi. Vida de sant Antoni*, publicada per l'Abadia de Montserrat), menja frugalment i dorm el temps que li demana el cos, sense romancejar.

I el més curiós de tot, altament admirable: diu que les seves lectures preferides, quant a la poesia, són Rainer Maria Rilke –“¿Qui, si jo cridés, em sentiria des de les jerarquies dels àngels...?”–, Joan Vinyoli i un dels poetes més religiosos, i bons, que ha tingut Catalunya al segle XX: Màrius Torres, mort de molt jove en un sanatori del Moianès.

No ha dit que prefereixi, a aquests autors que hem esmentat, ni Salvador Espriu –un “cucó”, segons Josep Pla–, ni J.V. Foix –un gran poeta, però de llengua massa refistolada–. No: llegeix poesia de tres grans autors religiosos, assossegada, en el benentès que no hi ha, possiblement, cap forma d'art elevada que no sigui tal cosa. ♦♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

L'enigma de l'home de Lascaux

Una de les pintures més enigmàtiques de tota la història de l'art és també una de les primeres que va fer l'home o, possiblement, la dona. Em refereixo a la representació de la criatura entre humana i animal que fa, diuen, 18.000 anys algú va traçar dins el pou d'una cova de Lascaux, a la Dordonya, a França. Diem sempre l'home primitiu, però potser molts dels artistes que, en tants llocs, ens van deixar les extraordinàries pintures rupestres (i que cap ni un de nosaltres sap interpretar) eren dones, magues, xamanes. La Baba Iagà dels contes russos. El pas de xamana a bruixa comença als contes de fades i acaba a les fogueres de les places. Tot hi és, als contes. Potser trobaríem una relació entre la persona que es tancava amb lallumeta d'una torxa dins una gruta per plasmar unes escenes màgiques

i el pobre Patufet quan era dins de la panxa del bou on no neva ni plou. Els contes de fades parlen de nosaltres.

Resulta màgic i fascinant, però ningú sap què significa, què vol representar aquest ésser de la cova de Lascaux amb cap d'ocell i cos d'home (ben trempat) enmig d'un bisó esbudellat i un rinoceront llanut que sembla fugir. Al costat d'aquest home (no se sap si és un caçador o un xaman), hi ha el dibuix d'allò que podria ser un bastó propulsor (és un ocell del qual surt un pal), per ventura un objecte màgic o fins i tot un ésser fantàstic.

Tal com es fa encara al còmic i a l'animació (només cal veure *Els Simpson*, *Family Guy* o *El senyor Magoo*), l'home

de Lascaux té només quatre dits a cada mà. Heus aquí un enigma implícit: el que ens sembla més modern, és sempre el més antic. L'editorial francesa Tautem va treure l'any 2018 un llibret tan interessant com entretinent, *L'homme de Lascaux et l'énigme du puits*, de l'antropòleg Jean-Loïc Le Quellec, director d'investigació emèrit del CNRS. Hi recull les més diferents opinions d'experts, intel·lectuals i aficionats. Conté algunes interpretacions una mica balagabalaga, i això el fa encara més fascinant. L'escriptor alemany Andis Kaulins hi diu que mitjançant estudis astrofísics ha descobert quan es va fer aquesta pintura: el dia 25 de desembre del 9273 aC, en concret. No se'n parli més. ♦♦

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

